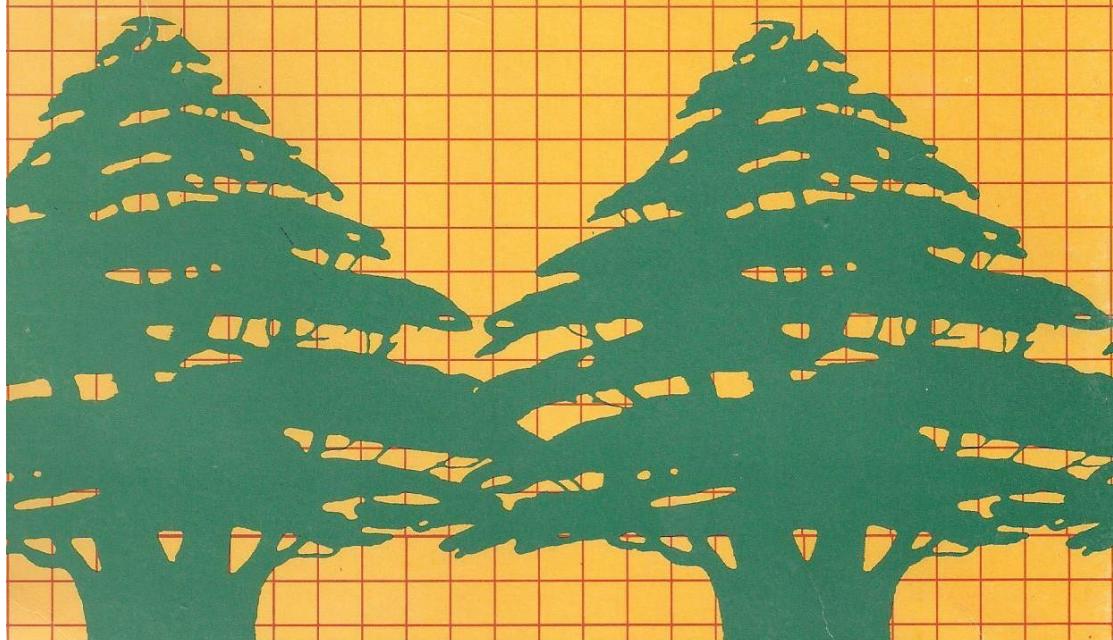
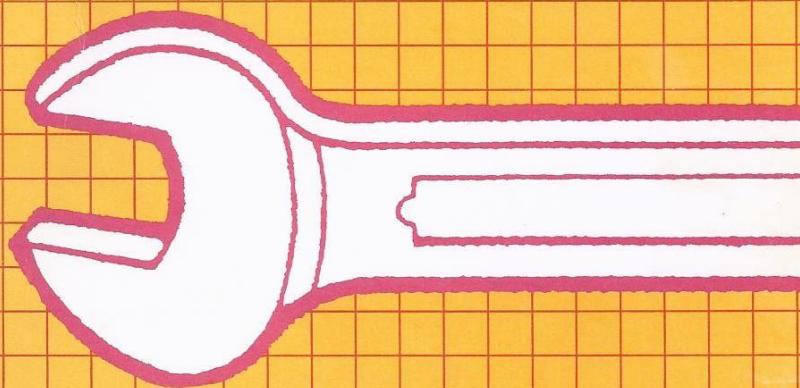

ייחש"מ מערב לבנון

"היחש"מ הטוב" סיפורה של יחידת חימוש

יחש"מ
מערב לבנון

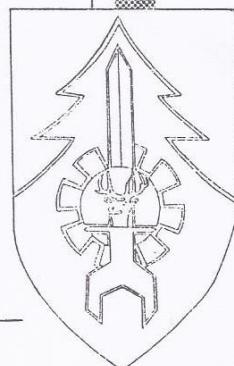
תעודת הערכה

ניתנת ל: סמ"ר גיטלין ירון

בהתמורה על שירותך ביחש"מ
עליה והצלחה

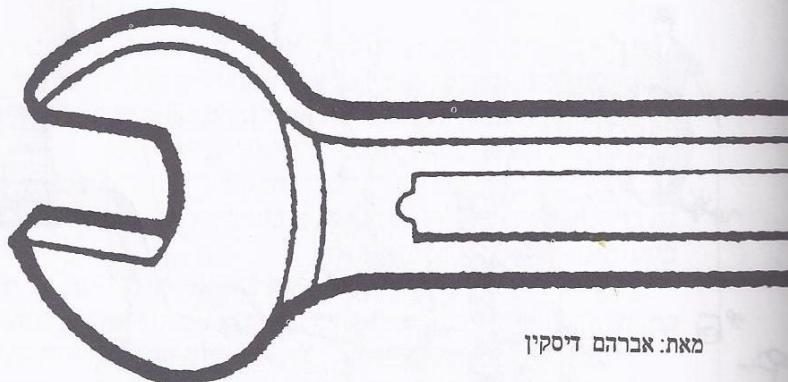
מפקד היחש"מ
ק/א 2077663 אנווליק דב

תאריך

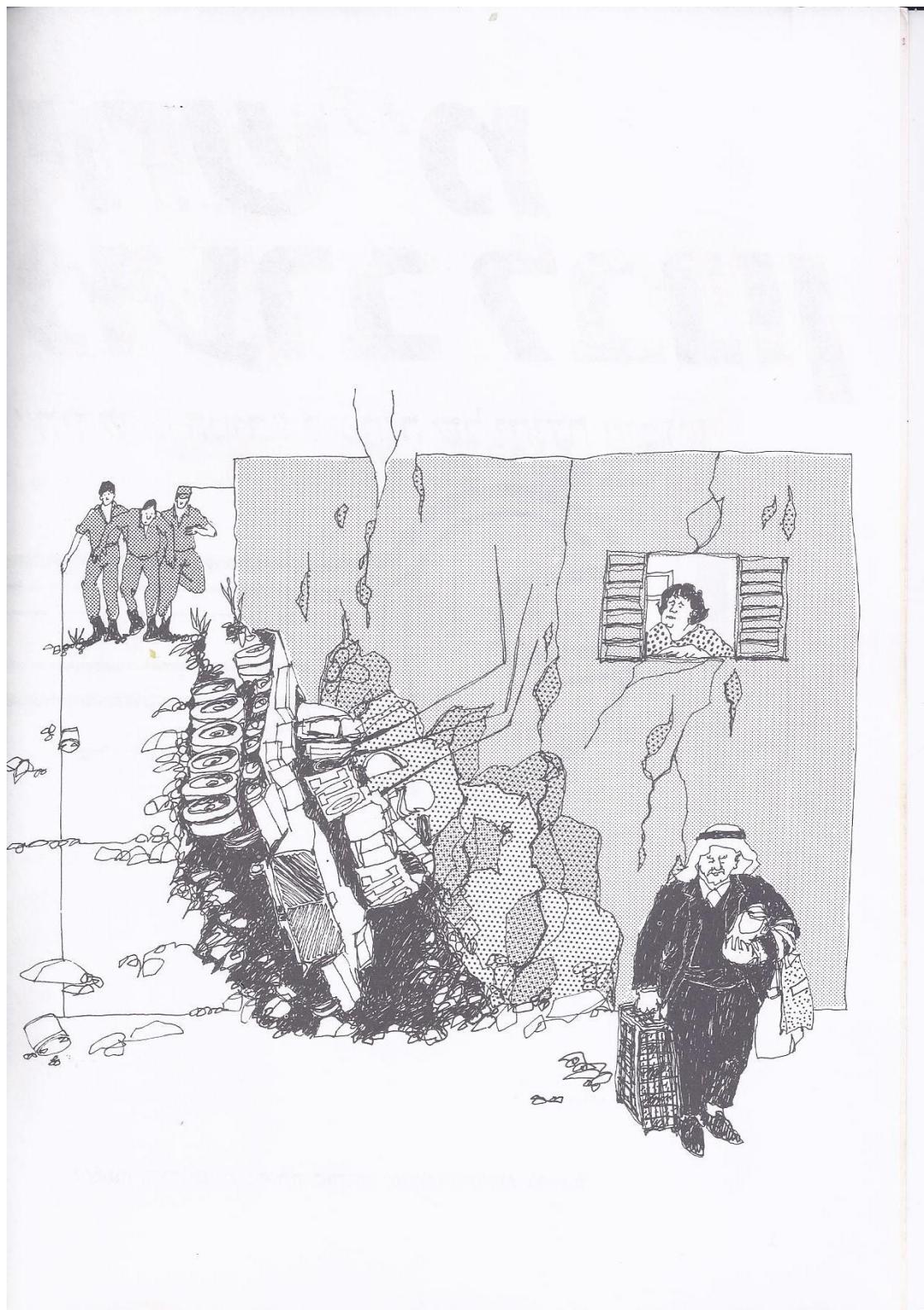
ייחש"מ מערב לבנון

"היחש"מ הטוב" סיפורה של יחידת חימוש

מאת: אברהם דיסקין

התמונות בפרק הפגיעה במתולה באדיבות "מעריב" ו"ידיעות אחרונות".

דבר המפקד

לכל חיל יש ייחודה מובחרת. לגולני ולצננים זהה הסיירת, לחיל הים הקומדנו הימי ולחיל חימוש – היחש"ם המערבי. لكم, החילים, היהת הזכות לשרת ביחש"ם ולבצע את כל המטלות על הצד הטוב ביותר.

לנו, המפקדים, היהת הזכות לפיקד על חילים כמוכם. גдолתנו ושםנו, היחש"ם הטוב, נבנו בעבודת נמלים של כל אחד מהחילים בנפרד ושל כולנו יחד. יחד, חילים ומפקדים, יצרנו את אווירת המשפחה והשייכות היהודית לנו. יחד עברנו זמנים קשים ומלאי סכנה, אשר לא ריפא את דינו.

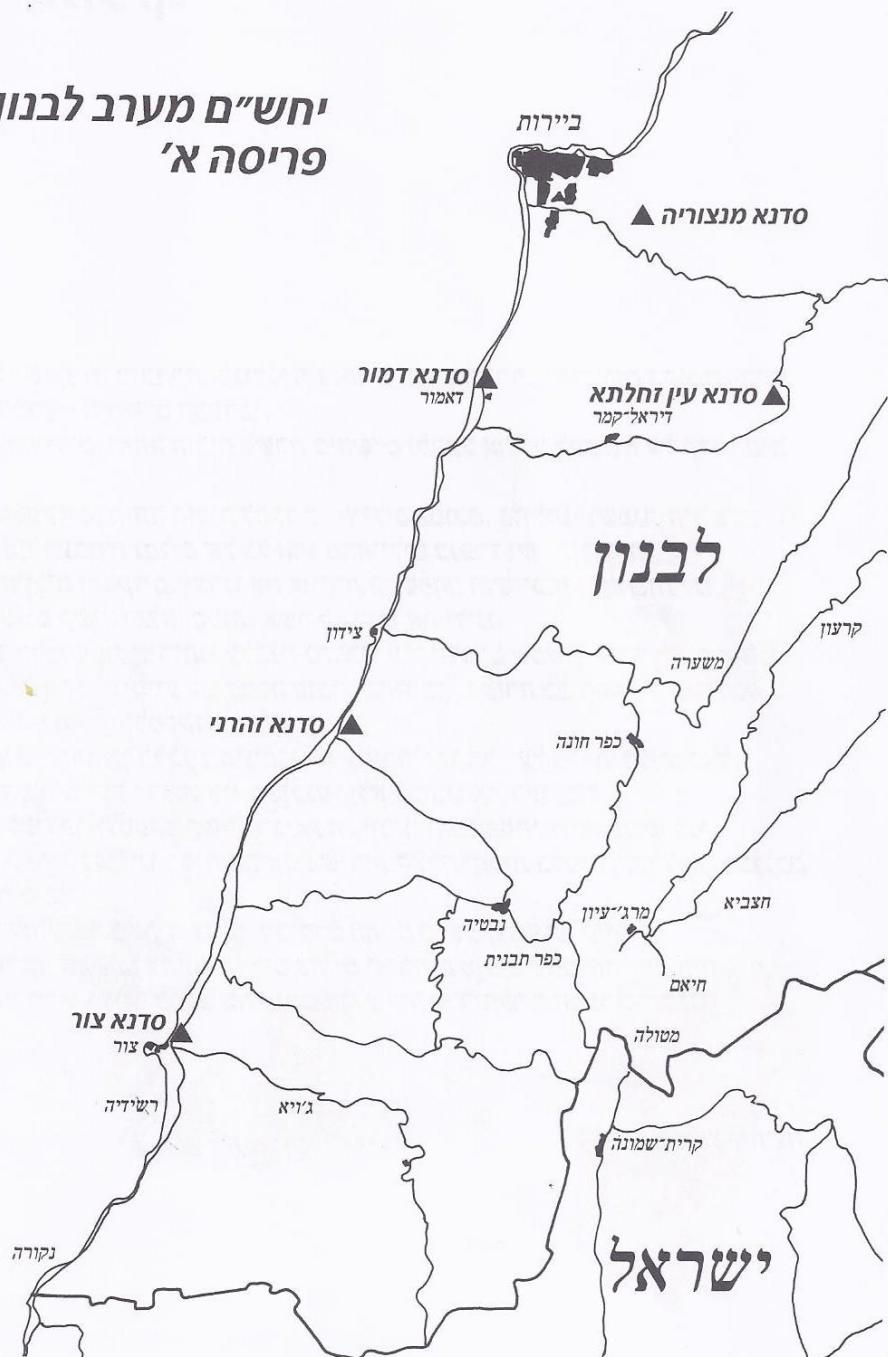
במשך כל תקופה שירתונו לבנון נחמכנו ע"י יחש"ם שמשון, אשר ליווה אותנו גם ברגעים הקשיים וסייע לנו במללה טובה, בהדרכה, בעוזה בכוח אדם ונענה לכל בקשوتינו. לחילינו ולמפקדי תודה.

במשך כל שהותנו לבנון שירתונו את עוצבת "הגליל" על כל יחידותיה בכל המרחב המערבי של לבנון. אני משוכנע שלא אכזבנו את העוצבה. תודה לעוצבה ולמפקדייה על הרגשות השיאיות והמשפחותיות שהעניקו לנו. כעת, לאחר שעברנו הרבה תקופה שירות קarra יהשית לבנון, נפרד אני מכלכם בהרגשת סיפוק.

ידענו לחיך גם כשהיה עצוב. עבורהם החיים נמשכים והיופি קיים. היו שלום, המשיכו להיות חילים טובים ואורחים טובים כשם שהייתם ביחש"ם, וחמיד היו מלאי גאות ברגע שתאמרו: אני שירתתי ביחש"ם המערבי לבנון.

מפקד היחידה

**יחסים מערבי לבנון
פריסת א'**

סיפור תולדותיו של היח"מ המערבי (יח"מ החוף) במערכות שלום בגליל שונה מסיפוריהן של יחידות אחרות שהשתתפו במלחמה. שני היח"מים שפעלו לבנון הוקמו ביחד לאחר פתיחת המלחמה ופרקנו עם השלמת פינויו של צה"ל לבנון. מדובר איפוא ביחידות שדברי ימיהן בדברי ימי המערה.

דבר קיומו של היח"מ הגיע לידיית הציבור הרחב עם הפגעה במשאיות הספארי, שביצע מתאבז שיעי ביום 10.3.85. בתקנית זו נהרגו שנים עשר מאנשי הגדור. ברם, כמעט כל מי ששזה לבנון, תהא יחידתו אשר תהא, הכרת סדראות היח"ם והוקר את פעולתם המוסרה של אנשיו ממש שלוש שנות המערה.

עם כניסה צה"ל לבנון דאג חיל החימוש ללוות את הכוחות ביחידות הימוש שנעו בעקבות הלוחמים, כמקובל במבצעים בקנה מידה דומה. על יחידות החימוש לבנון בחודש הראשון למועד פיקד אל"ם יהודה. אנשי החימוש שבפיקודו נכנסו לשטח כבר בليل ה-5.6.82. יחידות אלו הרכבו בעיקר מאנשי מילואים. כשהתברר שצה"ל עתיד לשוחט לבנון תקופת מושכת הובן שיש למצוא פתרון חמושי קבוע יותר, שאינו מבוסס על יחידות המילואים.

מספר אלף משנה יצחק, שרת או קצין החימוש הפיקודי, "החליטה להקים יח"מים לבנון היהת מרכיבת. מחד גיסא, נראה היה אשמודר ביחידות המיעוזות לפירוק תוך תקופה של חודש-חודשים. מאידך גיסא, היה צורך להביא לבנון כוח אדם ואמצעים טכניים ברמה גבוהה ביותר, נכון היקף הכוחות ומגוון הכלים שנמצאו שם. ניגוד זה, והדיחות שבה התקבלה ההחלטה ושבה הוחל ביצועה, העיצנו מטבח הדברים שימוש בשיטות בלתי קומבינציונליות".

נקבעו מפקדים לשני היח"מים ובכיבם גויסו אנשי הפיקוד האחרים. את הסדראות ליח"ם החוף, על אנשייהם, "תרמו" פיקוד הצפון ופיקוד המרכז. את סדראות היח"ם המזרחי "תרם" פיקוד הדרומי. המג"ד הראשון של היח"ם המערבי היה סגן אלף מרדכי. סגנו הראשון היה סגן אלף (או רב סרן) אבינועם. זמן קצר לאחר מכן מונה סגן אלף (או רב סרן) דוד כסמג"ד היח"ם.

על התושייה והוריות שגילה ווילוי הגיזר בעת הקמת היח"ם מספר מרדכי: "עלינו לשטח ביום ה' (8.7.82). הטיר בשטח בוצע חוץ כדי לצבתו של חמש הפלוגות. ביום א' (11.7.82) כבר פעלנו ביחידות קבוע לכל דבר והענכנו את השירותים הדרושים לכל מי שהיה בשטח". רשותה עברה לידי יחידות הקבע ביום 14.7.82. "אני זוכר זאת היטב", מספר אל"ם יהודה, "כי האחריות שלנו הסתיימה ביום ההולמת של...".

חמש הפלוגות הוצבו בצור, בזורני, בדמור, בעין-זוחלה ובמנצורייה. הן חילשו על השטח שהוגבל במורדות גבל ברוך מזרחה, באורו בירות במערב. ביום התיכון מערב וגבול הבינלאומי מזרחה. מפקחת הגיזר הוצאה בדמור. היחידה העורפית של היח"ם מוקמה בקייזון.

אמר אל"ם יצחק: "מרדי לא קיבל את ההנחה שמדובר בהצעבה זמנית. מן הרגע הראשון השתדל להתייחס אל היח"ם ככל גוף של קבע, שנועד לספק את כל הארכים החימושים של היחידות בשטח". סגן אלף מרדכי איננו מרוצה כל כך מפעולות היחידה בתקופת הראשונה: "בארכעת החודשים הראשונים לא פעלנו בתנאים אופטимальים. לא הוקמו מבני קבוע. החבורה שכנו באוהלים ולא תמיד התאימו המשתחים לביצוע העבודה". הוא מוסיף בהומרו: "קרה לא פעם שגיק לא עומד בעומס הכל".

שאותו נועד להרים, ובמוקם זאת קח חור בקרע".
ואמנם, בתקופה הראשונה נעשתה העבודה בתנאים פיסיים קשים ביותר. האנשים עשו בעבודתם לילות כימים ולא יכולו להינפש אפילו בשבתו ובחגים. ברור היה לכל כי יעוכבים בטיפולים החימושים משמעותם חי אדם. בנוסף לכך, היו תנאי החיים בככל ותנאי המגורים בפרט ירודים למדי. לאחר שגם הלחימה טרם שככה הוקדש כמעט ניכר לנושא האבטחה. הונגה משמעת מצעית חזקה בכל הנוגע לסדרי הבטחון האישיים והיחידתיים. החילים לא עסקו רק במטלות המקצועיות אלא גם בשמירה, ליווי ובטחה.

מספר מרדכי: "מדובר באנשי מקצוע, שהיו רגילים להגיא לבתיהם כמעט מדי ערבית לאחר יום עבודה מתוכנן ומסודר. השינוי בתנאים היה קיצוני. בכלל זאת, כמעט שלא נשמעו תלונות והכל התגייסו למאץ".

שני מאפיינים של עבודות הגזוז בmesh כל שלוש שנים פועלתו היו הצורך לדאוג ללווי מקרב אנשי היחידה כל אימת שבוצע חילוץ, והטשטוש בין טיפולים מדרגים שונים. וופעתו אלו אפיינו את פעולת היח"ם מרצע הקמתו.

מרדי, וגם המג"ד שבאו בעקבותיו, סגן אלוף זאב, וסגן אלוף זאב, מספרים שכאשר נדרשה יציאה לשטח של איש מקצוע אחד בלבד היה צריך לשגר למקום הארווע חיללים נוספים – אף הם אנשי מקצוע – שפעלו כמלוחים וכמאנטחים. במקביל, נקבע שהסדנאות תספקנה גם שירותים מדרג א' שאוותם מבצעות בזמנים כתיקונים היחידות עצמן ובמידת האפשר אפילו טיפולים יומיים (שאותם מבצעים, בדרך כלל, היח"ם המרכזים בעורף).

אומר סגן אלוף זאב: "דק כשהכלים היו הרושים לחלווטין הם הועברו לעורף. בכל מקרה אחר השתדלנו לתקן במקום, בכל מחיר ובמהירות מירבית, כדי להחזיר את הכלים לכשירות מלאה". מוסיף סגן אלוף מרדי: "יש לנו שטנק היה מבצע לבנון מכשת שעות נסעה של שנת פעילות רגילה בmesh תקופה של חודש-חודשיים. הדבר הגביר במידה ניכרת ביותר את הצורך בתיפוליים שוטפים".

לא כל הסדנאות לבנון עסקו בכלל קשת עבודות החימוש. אם סדנאות דמיה, מנזרייה והרני עסקו בתיקונים בכל הדרגים לדרכ, לצמ"ה, לגמ"ש, לטנקים, לתותחים ולגנטורים, הרי הסדנא בצור עסקה בתחום העיקרי דרך לרכב קל ורק לעיתים בתחום לטנקים לרכב כבד יותר ולגמ"ש. הדבר לא הפחת מהואם על אנשי צור, שסدنיהם שימשה לביצוע התקון והחילוץ גם כএকسנ>הילוץ וכמלו

לעובי הארוח הצה"לים. מגוון העבודות, מספר היחידות שלhn ניתן שירות, דחיפות הביצוע וה צורך להקצות כוח-אדם לשימות צבאיות לא חימושים – כל אלה יצרו מצב של מחסור תמידי באנשיים. כיצד השיער הלוחץ הזה על החיילים? "לא היה זמן לפחד", אמר אחד החיילים, ספק בצחוק שפָקְרַבְּרַצְנֹוּת. כאמור לעיל, החמיצה היחידה את שלב הלחימה הראשוני (יוני 1982), אך מאוחר יותר נילוו אנשי היח"ם, דרך קבע, לפעולות המבצעות השונות. כך, למשל, בעת כיבוש בירות התפצל היח"ם לשולשה כוחות שהצטרכו אל היחידה הלחומית. במהלך הקרבות עסקו אנשי הגדר בחילוץ הכלים שנפגעו וביצעו רידיבוקים עבורה בכל הדרגים. לאנשי היחידה זכו רטנקים לא מעטים שנקלעו לשודות בלבנון ורף במרקם נידרים יותר ובעז פניו לסדראות העורפיות. בתקופה זו שימש היח"ם מרכז תחזקה אוורי ואנשיו סייעו גם בפנים השל.

מלחמה ושלום בסדנת צור

על תנאי העובדה בתקופה הראשונה מספר סרן (או סגן) אילון, שהיה מ"פ הסדנא בצוות: "התקופה המוקדמת נתפסינה בשתי תכונות: א. התנאים היו קשים ביותר; ב. עדין לא היתה – לפחות באורן צור – אווירה של תחתיות בטחוניות רצינית. בשלב ראשון לא היו אמורים עבורה של ממש. הסדנא מוקמה תחת רשות הסואנה. החילילים נאלצו להסתפק במנות קרב וכובודה קשה".

אילון מסכם את היחסים שהתקיימו בין אנשי היח"ם לבין אש הממשל הצבאי – ולמעשה בין אנשי כל הצלות שהוא במקום – במלים "אוירה של אהות לוחמים בשטח אויב". ככל זאת, התפתחו ייחדים גם עם התושבים המקומיים. המתיחות העיקרית הייתה אן, ניכרה בין חנה הפליטים צור לבני תושבי העיר.

שינוי מהותי באווירה החל בנובמבר 1982, עם התמוטטות בניין הממשל בעיר, הסדנא שכנה מול הבניין, מעבר לכיביש. סככת הרכבת התחה בשרכי בניין ותנאי המגורים היו קשים ביותר. גם אילון וגם מרדי, מספרים על ויוכו בינויה שבוצע לפני האסון. המ"פ פנה למג"ד בבקשת לאשר לחיליוו לישון בבניין המישל, אבל המג"ד סרב בכל תוקף.

מספר אילון: "בבוקר האסון, בשעה 6.45, ישבתי בחדר האוכל (שהיה באוהל). לפתע נשמע קול רעם אדיר. רס"ד המטבח, פינטו, נפל במבנה המשל. יצאנו החוצה. הרמלה היה מועזע. משש הקומות של בניין הממשל לא נותר אלא תולחן חורבות".

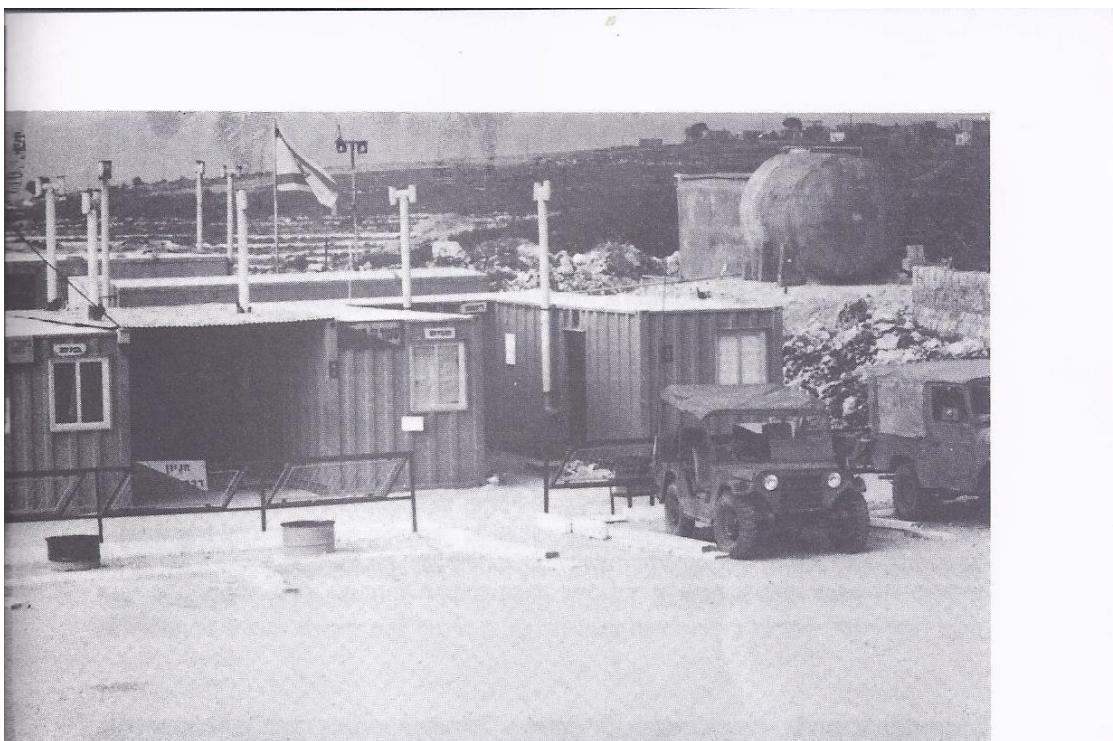
שלושה ימים עסקו אנשי הסדנא בפינוי ההריסות. סככת הרכב הבלתי גמורה שמשה כמקום ריכוז ראשון לנפגעים. הארווע, שהותיר חותם עמוק על כל חילוי היחידה, שינה באופן מהותי את האווירה לבנון כולה: אם בתקופה הראשונה שרה אווירה חופשית למד', שהיתה בעיקרו של דבר נטולת מתח של ממש, הרי שלאחר ארוע צור חל מפנה שהעיב, בין השאר, על היחסים עם התושבים המקומיים. סדנת צור שכנה בשולי הכביש. יום אחד עברה בכביש תhalbוכת המוניות, שאורגנה לרגל חג העשורה. אלפי תושבים מוסלמים שעיצים רעדו על פניהם הסדנא. באותו יום הוכרזה כווננות כלית והפלוגה שבתה מכל מלאכה מקצועית. "חופעות מסוג זה", מספר אילון, "לא היו בחודשים הראשונים". יש מעשים, שרק איש ייחש"מ שירת לבנון יירד למולא ממשמעותם. הסדנא בוצר קיבלה אחריות אחזקה על מחנה המעצר בנצאר. הטיפול בצד דשיה במחנה החפרנס בקרבת החילימ' כבלתי שגרתי. כמה פעמים מדי שבוע נגסו מפקדי הייחש"מ או המ"פ' לבקר במחנה. ביום קיץ אחד נשלה חוליה לתיקון בהול במחנה. החוליה נשלה בשעה 18:00 וחוורתה הייתה צפואה שעתיים מאוחר יותר. כשנקפו השעות והחוליה לא חזרה התקשר המ"פ' לממחנה אנצאר. נמסר לו כי החילימ' עזבו את המקום והמכבר, בדומה כזוה לסדרן. נפללה חרדה גוזלה לגורל האנשים. סיור של אנשי הסדנא, בשיתוף עם אנשי המשטרה הצבאית, יצא מיד לאיתור הנגדדים. הם נמצאו על אם הדרך, כשרכbam לקו וכשמכסיר הקשר שלהם יצא אף הוא מכלל שימוש. האנשים נפלו והזוווגות זה בחיקוקים ובൺקות. בנויגוד لأنשי היחידות האחרות, הרי אנשי הייחש"מ לא היו יכולים להעלו על דעתם שדווקא הם, האמונים על היוזץ רכב ותיקון תקלות טכניות מכל מין, בכל מקום ובכל תנאי, יתעכבו בדרך מסיבה כזאת ודווקא או חינטלו מהם יכולת להודיע על המתרחש.

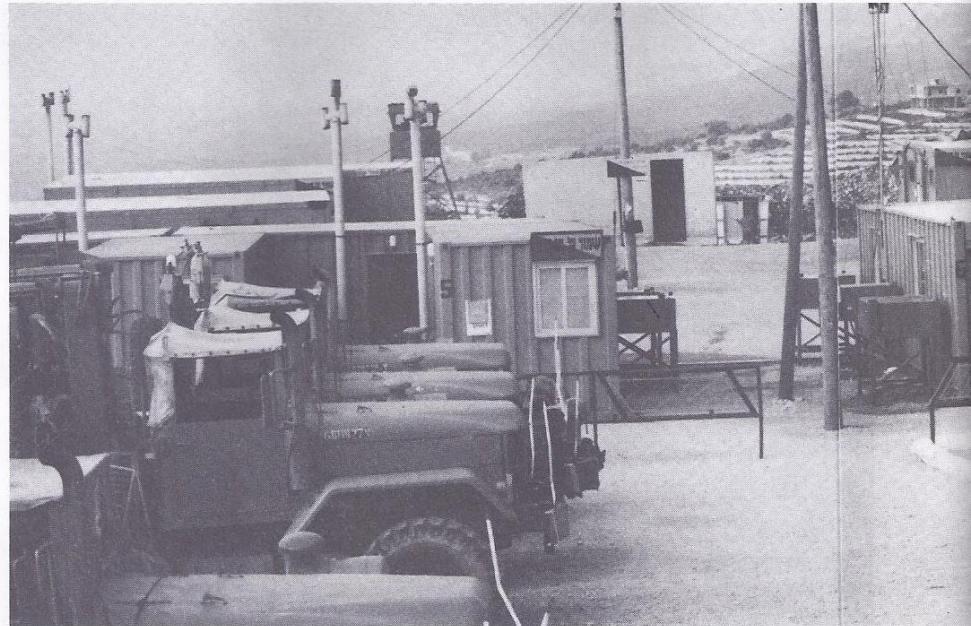

המעבר לسدנאות קבוע

כשברו הסדנאות לבניין קבוע, בנובמבר 1982, חל שינוי מהותי באיכותן. הוקמו סדנאות מושכללות, ובهنן הציגו הטכני המתקדם ביותר. "משהה בצל עברנו למאה העשורים ואחת", אומר אחד מאנשי דמר. ואמן, המיקום הראשון של הסדנא בದמיה היה כבورو של שדה בצל... עם המעבר לבניין הקבוע נעשה גם מאיץ רציני לטפח את המחנות. באוזר כלו יצא שמו של אחד הרס"פים, שטרח לקשט את סדנתו בערגות ורדים. מסכם סגן אלף מרדי: "בתקופת שכני המעבר לבניין הקבוע לביי הייערכות המתחדשת בכו האוואלי - עשרה חודשים מאוחר יותר - פעללה היחידה לבית מrankה. העובודה היתה קשה ביוורך האנשים ביצעו אותה באורה מדויק ומעליה". כדי לאפשר פעילות חלקה ושוטפת ספק צה"ל ליחס"ם את כל הדרוש כמעט ללא הגבלה: חילוף, דלק ומזון. גם מבחינה מצבת כוח האדם היה הגדור בשיא היקפו. "תואר של חטיבת התאים או ליחס"ם יותר מתואר של גודל", קובע מרדי. כששואלים את חיליל היחס"ם ומפקדיו על מבצעים מיוחדים,קשה להם להזכיר. תשובה כזו: "אף יום לא היה משעמם" או: "בכל יום ובכל שעה נזדמנו הפתעות חדשות", חזרות שוב ושוב. המרכיב של תנאי קרב, עבودה קשה ושרガחית ונוכחות בארץ אויב הוליד אוסף אינטנסיבי כמעט של סיפוררים אנושיים.

האנשים נזכרים כי ביום המעבר למבנה הקבוע בדמור הגיעה הדועה מאור עין-זוחלה על טנק שנפגע ושלשה מאנשי צוותו נהרגו. הנוגה היה שבמבצעי פינוי מסוכנים וכח תמייד אחד מפקדי היח"ם. לאחר שהסמכ"ה, דוד, היה ש��עו עד צווארו בבוץ של שדה הבצל הנוטש בדמור הוזעך המג"ד לאזרע הארוע. לאחר שפונו הנפגעים ראה המג"ד כי בעל הבית שלידו התהפר הטנק והוא יצא מהבית כשביתו שתי מזוזות. לאן? התברר, כי החושב המקומי הבחן בכך שהטנק יכול בתעלת בין קיר הבית לבין הכביש ולא האמין שאפשר יהיה לתלץ את הכלים מבלי להרים את הבית. קיזרוו של סיפור: לאחר מאיץ לבוטל חולץ הטנק והבית יצא לאל כל שריטה ופגע. בעל הבית עקב אחר מלך החלוץ כמתבונן במעשה כשיים.

המעבר לקו האוואלי

ה딜וג לקו האוואלי (ספטמבר 1983) שינה מאד את מבנה אויח"ם. חילוי סדנת זמור הוועברו לסדנת צור. מפקדת הייח"ם הוועברה להרני בעוד שהפלוגות שיישבו בעין זוחלה ובמנצורה אוחדו בסדנא חדשה והועברו לתקופת בניינים בת חמודשים לכפר פולוס. פלוגה מאוחצת זו מוקמה בתום תקופת הבניים בהדר אל משנקה, במחזית הדר בין צ'ידון לג'ין. במקביל לヒעדות המחדשת חלו במפקחת הייח"ם גם חילופי גברי. המג"ד מרוצי שחלה אושפנו ובמקום הגיעו הגיע לייח"ם סגן אלףABI, שמצא עצמו מפקד על יחידה מרכיבת, העומדת ערבית מבצע מסובך ושל ארגון חדש והתקומות מוחדשת. במקומו של דוד מונה כסמכ"ד סגן אלף (או רב סרן) זאב. חילופי גברים אחרים קודם לכך נשאלו"ם יהודה החליף את אלף י'ץחן כקצין חיים פיקודי. יהודה – שהיה, כאמור, מחלוצי חיל החימוש בשטח – מספר כי ליל הפינוי היה מבצע לוגיסטי מסובך ומורכב. "אם נכפיל את כמהת הכלים במרחקים שעברו אותוليل נגייע לקילומטריו בקומה מיהה אדיר", קובע אלף יהודה. "ברור שדי בטנק אחד שיתקע במבצע חילוץ מעין זה כדי שהמלך יוכל תעצב. אורגנו כוחות חימוש שנעו עם הכוח המאסף בארכעת הארץ. מבחינה חימושית המבצע

הושלם בהצלחה, בין השאר משום שגם הכלים שיתפו פעולה והיו רק תקלות בודדות".
לאחר היררכיות בכו האוالي הלה חזרה ניכרת בהחנכוות לכוחות צה"ל. הלה להחמה מכת
מטעני הצד ועתה במייה ניכרת שכיחות הירי על רכב צה"לי שנע בדרכים. עוד קודם לכן טוחו כמו
מהסدنאות על-ידי האויב וכמה מבנים נפגעו באש נק"ל, ארי-פיג"ז ובמקרה אחד אפילו קטיישות.
התנצלות לדרכ שגע בדרבי לבנון הגבירה, כמובן, את העומס המקוו עלי אנשי היחידה. עניה
חוירה וחורה היתה החשפה של חוליות החילוץ לפגימות מחלבים. ואולם, למורת שכמה וכמה פעמים
נקלו חוליות היחש"ם למאבר, פרט לחרים בודדים ביותר לא אלה כל ירידת בהתקפות ובמסירות
של חיילי הגדו. היוצאות לפחות חילוץ הלכו ורבו בתקופה ולעיתים קרובות נתקלו המ"פים בכעה
כיצד לבחור את המשתפים בחילוצם מזמן שפע המתנדבים. "לא זכור לי אפילו מקרה אחד שבו סרב
מיישמו להשתתף בחילוץ", מספר סגן אלוף אבי.
גם האורך בתגובה המשמרות על הסדןות בלט מאד בתקופה זו. כך הוכב הדול על אנשי המקוזע.
אחד החיילים מס' ספר, ספק בצער ספק במושבה, כי המתה ששרר בשמיות עלה פעם בחיו של חמור,
שתייה בדרך וסרב להזחות כראוי בפני עצמו.

אסון צור השני

אחד האירועים הבולטים הזוכים מתקופת צור היה האסון השני בצוות. בבוקר הארכובה בנובמבר 1983
הגיע עד למפקחת היחש"ם בוהרני הד עמוס של פיצוץ רחוק. תוך דקוטה הודיעו למפקחת היחש"ם על
התמוטטות הבניין בצור, ואנשי הגדו התבקשו לשתחוף בחילוץ.
היחש"ם העביר מיד את כל האזיד שברשותו לאזרו האסון. הכל עסוק בחילוץ, ריתוך, חיתוך וגרירה.
גם אנשי חיל החימוש מיחש"ם שמשו השתחפו במבצע, שהסתומים בשעות אחר הצהרים.
אומר אבי: "באסון צור, ועוד קודם לכך, גיליתי באנשים את הישראלי היפה. כשהיש אובחצוני באה
לייד ביטוי התלבחות פנימית. אנשים מגלים התחשבות הדדיות. ביום עבדו ללא אותה וכבליה שמרו מכל
להגיד עפטע, וכל זאת במסירות ומליל להתלונן".

פינוי דיר אל-камר

חודשים ספורים לאחר ההתקומות בסדןות השתחוף הגדו בפניו הנזירים שהיו נצורים
בעיר דיר אל-камר. כוכור, שרד בתקופה זו בהרי השופ מתח רב בין הדרוזים לבין הנוצרים בכלל
وانשי הפלגנות הנוצריות בפרט. והזאת התושבים הנוצרים مدير אל-камר האERICA שימוש בטנקים
ונגמש"ים ובכלי רכב רבים ביותר, שהיו בחלקים צה"ליים. כמה עשרות אנשי היחש"ם השתחפו
בפועל, כדי למנוע שימושם כלשהם במהלך הלחימה.
הפעולה נמשכה ימים וימים ובמהלכה לנו אנשי הגדו באוצר הסדן הישנה שבשער הדומו. הלינה במקום
יצרה אויריה של נסטלגיה והכל עסוק בהשווות המצב למה שהיה לפני הפנו. פרט לכך יתודת
אווהלים לא נותר במקום זכר לדסנא המפוארת, שפעלה בו.
במהלך העליה לדיר אל-камר ניכר היה כי בכפרים הדרוזים ישנים רכבים הממתינים "עם אכבע על
ההדק" במצויה להתרחשות שתאפשר את סיכול פועלות הפנו. ככל שהיא של כמה שעות בהשלמת המבצע, עקב
הצורך לחוץ טנק שהחליק מהכassis במהלך הירידה בפיתולו הדור.

פעולות מעבר לקו

פעולות הפנו مدير אל-камר לא הייתה הפעולה היחידה מעבר לנهر האוואלי שבה השתתפו אנשי
היחש"ם. השתחפות בסורי ה"טרסוט" הייתה לפחות פחות נזקם או פעמיים בשבוע. לאחר שאנשי הגדו היו

**יחסים מערבי לבנון
פריסה ב'**

אחראים על כוח החילוץ ונגנו כדי מהמעמד של ותיקי השטח, הייתה השתתפותם בפעולות הבטחון השוטף לחلك משגרת חיים.

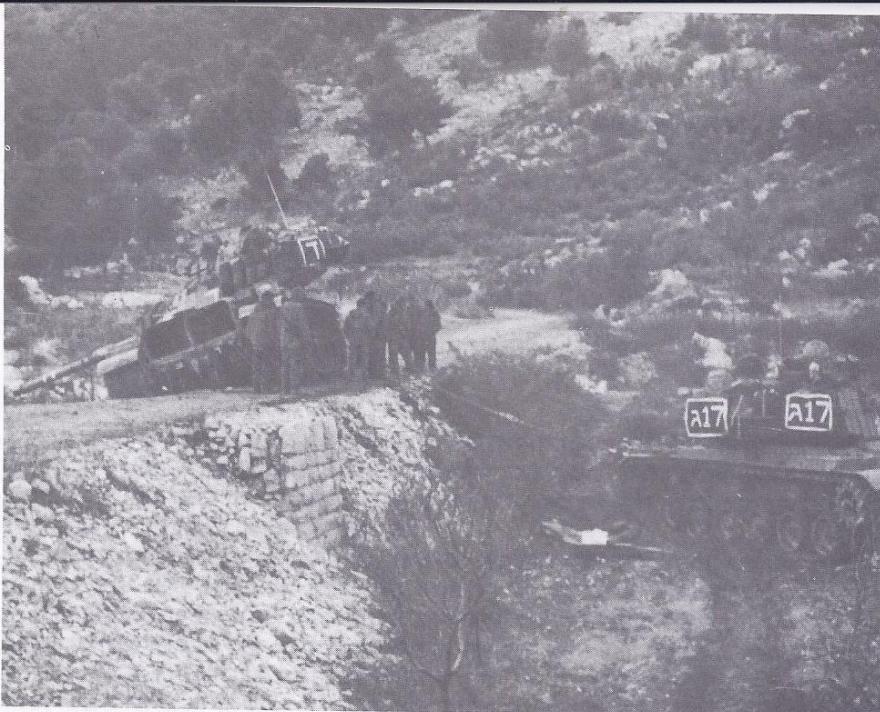
ריבוי האירועים בדרכים הביא להפעלה מוגברת של טנקים ותרס גם להכנסת הנגמשו"טים (נגמ"ש הבניי על בסיס חוכת טנק) לשימוש. הדבר שיפר את בטחונם של הכוחות הנעימים בדרכים, אך שינה במקצת את העומס הטיפולי שאליו והרגל היחש". מאחר שהחלק ניכר מן הדרכים בהם נעו הכלים הכבדים לא הייתה חשתית נאותה, קרה ליעיתים קרובות לשוליו הכביש התומטו כך נוצר צורך במבצעי חילוץ שכיחים, שהיו בחלקם מורכבים בהרבה מהחילוצים שהיו מקובלים עד כה.

סיפורו של חילוץ

במקרה אחד, שהתרחש בדצמבר 1983, אף גויסו לעוזלת החילוץ היחש"ם המערבי והיחש"ם המזרחי כאחד. הגיע דיווח על טנק שנתקע כשהיה בסירור עמוק במעלה ג'בל ברוך, באזור שלא היה בשליטה צה"ל. לאזרע יצא הסמג"ר, זאב, עורי המ"פ ואיתו בטנק החילוץ לאופר המ"פ, נאג הטנק דני סרוור (שהיה אח"כ בין פצועיו הסאפראי) ואחרים.

כמתבקש מארוע המתרחש בשטח אויב, נעשו כל פעולות האבטחה הדורשות. כוח החילוץ התרכו בכתרא-אשוף. לאחר נסעה של כמה שעות מאזרע הריכוז הגיע הכוח לטנק התקוע. מספר זאב: "התגלה לנוינו מחוה מההימן: טנק עמד בזווית הקروבה להתחפה על שפת תהום בעומק של מעללה מ-80 מטר. הוזל שהיה לצד תהום היה פרום, ובמכת ראשון נדמה היה שהדבר הייחיד המונע את הדרדרות הטנק לתהום היה טנק החילוץ, שהגיע מהיחש"ם המזרחי ושאליו היה רתום הטנק הפגוע. הגישה הייתה כמעט בלתי אפשרית. השביל החצוב בהר היה צור ביותר – לא רחוב בהרבה מרוחב של טנק בודד".

אנשי היחש"ם המערבי רתמו את הטנק הפגוע לטנק החילוץ שהביאו אותם ובפעילות מושלבת של שני טנקים החילוץ ניסו להחריר את הטנק לכיבוש. התגובה היהודה לה וכו ויתה הדודות נוספת נספה לכוון התהום. קצה השפה שעלייה עמד הטנק התמוטט ווזוית הנטייה להתקפות הלאה וגברה. בשלב זה היה ברור שבאמצעות הכלים המצויים בשטח אין כל אפשרות לחילוץ את הטנק הפגוע. הבעה היהת כיצד למנוע את התקפות אלה.

בינתיים החלה לרדה חשכה. הקור במרומי ההר הלך וגבר והכוח החליט להתרzon לשינה. את החוויות שערכו עליהם באותו לילה נראה ישכח האנשים לעולם. די אם נזכיר שם'פ' הזרני, רב-סרן יצחק, היה היחיד שהעביר את הלילה בשינה עמוקה. לכוד בתוך ברזנט הטנק בין שני ענקים בריאי בשיר כלואופר וזאב מצא יצחק הצנום מפלט כלשהו מהקור חודר העצמות ואולם גורלם של שאר אנשי הכוח, שככל בנסוף לאנשי היחש"ם גם צננים קופאי-גוף, לא שפר עד כדי כך.

מספר זאב: "דרכ' ארוחת השחתות" בבורק - כירה שהוכנה בעזרת התושבים המקומיים - הפיה דוח חיים בכוח הקפואה. המג'ד, שהגיע למקום עם שחר, זכה מן ההפרק והשתף אף הוא בסעודת". אראן יונגן האנשים למלאכה. הניסיון הראשוני לחילוץ הטנק רק החמיר את המצב. הטנק המשיך להיגר לכיוון התהום, זווית התקפות גדולה וכך גם מפולת הדופן. התברר, אם כן, שאין מנוס מחיציב בהר כדי לאפשר את הצבת טנקים בחילוץ בזווית סכירה יותר. הזמן הלך ונמשך והחל מירוץ נגד מוחוגי השעון, כשחכל מיהחים בכל מואדם לסייע מהיר שימנע לילה נסוף של קיפאון במרומי ההר.

מספר זאב: "נהג הטרקטור, שגיאע בבורק, התגלה כאן. בעבודה עקשנית ומתחכם, שגבלה בווירטואיזם, הצליח לחזוב עמזה בהר ואז ניגשנו לניסיון נסף".

גם ניסיון זה לא עלה יפה. אחד הכלבים נקרע. מבלי להמתין ניגשו האנשים לניסיון השני. הפעולה הראשונית של כל הכלים במלוא עוצמתם לא הניבה כל תגובה. רק כעבור כמה דקות - שארכן כאורן רקע רעש מנועים המתאים להתקף וכבלים מתוחים וורקניים המאיימים להוקרע - נעל הגולות, על הטנק הפגוע מילימטר אחר מילימטר ואז נאחז בסלע וחולץ.

היה זה החילוץ הראשון שבו השחתף דני. הרעם הנורא לא אפשר תקשורת באמצעות מוקבלים. כדי לאוותה לו כיצד לפעול בשליך עלייו זאב אבני ודני, אמן, קלט את המסריהם וביצע את המלאכה באופן מושלם.

הדמותם, שהחלו לאיים על האנשיםobil קיפאון נוסף, הפיחו בהם רוח חדשה. תוך דקות של עבודה בקצב מטרף התאrgan הכוח ליציאה. המאבטחים, שכבר נואשו מהמצב, עוכבו בידי מפקד האוגדה. הסדנאים התאחדו אליהם והכו ובחטו הטנק המחולץ יצא לדרכ. השביל נחרס עד כדי כך שלא הייתה אפשרות להחזיר את הטנק המחולץ לגורלה המורחת. בזורך לא דרך ובחשכה נעו הכלים במורדות המערבי של ההר כשל התקרכות לשפת הדרך מוטסת את שוליה ומאמית בעוכבים נוספים. לקריאת החוץ הגיעו הגיע הכוח למפקdot גדור ההנדסה ששאה בקולן ושם העבירו האנשים את הלילה. עוד חילוץ הסתומים בהצלחה.

בתחקיר שנערך לאחר הפעולה התברר שהטמפרטורה במקומות החילוץ נעה בלילה בין 4 ל-6 מעלות מתחת לאפס – קור שגם זקני הכפר המקומי התקשו ליכורו כמהו.

חילופי גברים

פרק נוסף בתולדות היישוב הגיע לסיום בפברואר 1984. החימושנים המשיכו להשתתף בחילוצים ובטיסורים שמעבר לקו האוואלי. המג"ד, אבי, תכנן להשתתף באחד החילוצים שהיו אזור ג'ין. באותו יום תוכנו גם סיורعمוק וחזיה של הגורה הצפונית לקו האוואלי מעבר למזרה. באור עין חילואה נתקלו רכב המג"ד רכב הליווי במארב. רכב המג"ד ספג מכנה רצינית של אש נק"ל ובאי נגע ברגלו ופונה לבית חולים. כוחות ווספים שהו בדרךם לאזור פחוח במרדת, אבל הוא לא נשא פרי. את עבודות הסדנאים מאפיין אויל יותר מכל הזיכרונו שנושא עימם אבי מהארע: "באותנו יום עסקה אחת הסדנאות בחילופי טנק מרכבה שהתחפה. רק בערב – בבית החולים – סיפרו לי לבסוף על הצלחת החילוץ". בבדיקה, על כל פנים, סיים אבי את שירותו לבננון. לאחר שפונה לבית החולים עבר הפיקוד לواب, שומן קדר לאחר מכן מונה כמג"ד.

זאב שירת, אם כן, כמפקד היישוב מאותה תקופה ועד להשלמת פינויים של כוחות צה"ל לבנון. כסמג"ד בתקופה זו שימש רב-סרן זכריה. מעוניין לראות כיצד נמשך הקשר גם עם אנשים שעוזבו את הייחודה. ספר אובי: "כששבתי בבית החולים הרגשתי לאיזו דרגה של אהווה הגעה היהידה. התברר לא הפסיקו לבקר אותו. כל מי שיצא לחופשה ראה חובה לעצמו לעבור בבית החולים".

היחש"ם הולך מחיל אל חיל

בניגוד לתיירותם שהובאו לעיל, מתברר שלא כל החלוצים היו שגרתיים ושלא כולם החמקדו בرك"ם. כך, למשל, מספרים החלוצים כיצד העיר הסמוכה'ץ את המג"ד בשחררו של יום קיץ אחד ב-1984 בטענה כי מפקחת החטיבה מתבקשת לטיען בחילוץ של ספינת דברו החונה על החוף. פנותם בוקר לא היה זאב יכול להעלות על דעתו אלא את הסברה שמדובר בהמשכו המזר של תלותם שפרק אותו, וכך שקע שוב בשינה. עוד שר החלומות משלט על מחשבותיו והנה טורד אותו הסמוכ'ץ בשנית. אז העלה המג"ד על דעתו סברה אחרת. אין זה אלא שהיחס האבה והחbarimi שהפגין כלפי פוקודיו דיברן אותם לביצוע מהיה חסרת טעם. בעודו נקרע בין שינוי לקימה הגיעו ליזוען קולות מהומה של ממש במכשורי הקשר. למוחרך לפחות, כי היחסוניקים מנוטם אמנים בחילוץ של כל כל הנע בדריכים, אך הילוצה של ספינת

דברו יכשתחית חריג גם מהמחשبة הפרועה ביחסו על דעתם.

קייזרו של סיפורו: נוכחות עקיימות הדדיות שהחליפו אנשי היבשה עם הימאים, שיינסו האחראונים את מותניים וחילצו את הספינה בכוחות עצם (ובוצרת הגאות) לא לפני שכל כוח החילוץ רוכז בחוף. במקרה אחר, חריג לא פחות, הצלicho הסדנאים לגלוות את רושיהם ברבים. ביום חמץ אחד ביןואר 1985 נתה באחת הסדנאות מסוק של חיל האויר. מסוק היחיל הינו אוורחם קבועים ביחס'ם והוא לעזר רב בהפעתו, בעיקר כשהתגייסו להעברת חלפים וחליqi ציוד שהוא דרישים לטיפולים דחופים. על תרומת המסוקים אומר אל'ם יהודה: "המסוקים הם כמו נשים. אי אפשר אותם ואי אפשר בלעדיהם. מצד אחד ברור שתפעולם עולה הון עתק ומצד שני אי אפשר היה לעמוד במשימות כל העוזרת הרבה שנחנני". ברם, בניגוד למקובל התבדר לטיסתי המסוק עם סיום החקירה שאין ביכולתם להניע את המסוק. כל מאמצייהם עלו בחווהו והם עמדו להזעיק צוות טכנאים מיוחדים מבסיסם, לשיעץ בחילוץ המסוק. או זו הייתה אנטישׂה הסדנא את עורתם. לאחר החלפת מידע טען הסמל אבי מימון (שהיה אח"כ בין פצועים הספראי) שיש ביכולתו להנתנו את המסוק. מימון היה ידוע ביחס'ם כאחד החשללאים הטובים, אך אנשי חיל האויר הטילו ספק ביכולתו להתגבר על תקלת טכנית מסווגת בכל שבקרכבי לא חוזה מעולם.

הטייסים פנו למפקודם לבקש אישור לנסות ולהפעיל את המטוק בעורת החימושנים היבשתיים. האישור ניתן ואו אולתרה מערכת כבלים הולמתה. אחד החיילים מספר בהומור: "במשך כל זמן העבודה העתרנו על הטייסים מכל של עיתונים, משקאות (שוקן חם וקר) ופירות העונה - כל זאת כדי שלא יתרגשו ולא יפריעו בעבודה". ניסין ההתנע הראשון הצליח ואנשי חיל האוויר הבטיחו (וקיימו) כפייזי הצגה אוירובטית הולמתה. בנוסף לכך הגיעו עוד. באותו ערב מברקים ממפקחת האוגה ומחל האוויר ובמה תודה על החסכו הכספי הנכבד שהביאה תושיתם של شمالאי הסדנא. כמובן, לא תמיד עסקה הסדנא בעבודות מודמדנות" מן הסוג זהה. מפעם לפעם פשטו הסדנאות על ייחדות שהוא בשטח וביצעו טיפול יום כולל - לרבות טיפול תקופתי וטיפול מונע - לכל כלי הרכב שלהם. כמיות הציוו שנסחק היו עצומות. נזכר אבי שרירא: "כל שבוע המכanno ציוד על שני סמ"ר של ילדים וארבע משאיות, שהוציאו את הכלאי בדרךן חורה". היקף הכוחות בתקופת הראשונה היה גדול בהרבה מאשר בתקופות שבאו בעקבותיה וגם השטח שעליו שלטו הסדנאות צומצם, ואולם שהיקפת הציוו הלכה וגילה עם הזמן וגם היקף היחס'ם קטן. משום כך לא פחת העומס שהוטל על האנשים.

סיבה למסיבה

בסדנאות התפתחו יחסיו מיוחדים. "תמיד חיפשו סיבה למסיבה", מספרים החילאים. היחס'ם הפך לבית וגאות חיל המאנסים הייתה על בית הכנסת, שנפתח באחת הסדנאות בהשרתו של הרב הראשי לצה"ל, אלף הרב גד נבון. אחרים מצינוים בגעגועים את ימי הספרות של הגוזז, שהיו לשם דבר בלבנון כולה. "הכל נעלך בהתאם לחוקים הבינלאומיים, ולדעתי יודע דבר היהת גם הרמה הספורטיבית לעילא ועללא", מספר אילן.

חיילי היוזה וקציניה שמרו על קשרים חרטתיים הדוקים גם בארץ. האוורה המשפטית הניבה פגישות שבועיות בכתים. רבים מולמים את עצמת הקשרים הללו הן בלחצים שהיו כרוכים בשירותם בלבנון והן באיכות האנשים.

אחד המאפיינים הבולטים ביותר של ההיוזה הלבנוני הבלתי נטולם בסיפורים הרבים עליהם חווים הכל שוכן וושאב והשקרים את הזיכרון הקיבוצי באורך המזלח בזירה. להלן צורו כובים שאmittelות מלומ הוכחה באורות ובמופתים.

- הסמל איתן קרכט זכה לכינוי "אייפה הארגזים" בזכות זעקה שבר שהשミニ שעשה שגילה מהחומרagaroi תחמושת בעת השתפות במקצת אש.
- במולכו של חילוץ אחד שנמשך לילא חמימים גילה המסדר יוסי דבוקות ניריה במטירה. לאחר שידן נמחזה במקצת פטיש כבד שבו השתמש, סרב להתפנות לבית החולים והמשיך להכות בפטיש כי "משימה לא עובדים באמצע".
- המג"ד זאב היה נרגש מאד בעקבות האירוע הזה, וקרא מדי כמה דקות בשם של המ"פ, שהשתתף אליו בחילוץ. הוא התפלא שמיד אחר כל אחת מן הקרייאות הללו (שנמשכו לאורך הלילה כולה) התיצב במקומות שונים גילה המסדר יוסי דבוקות לו בכל גינויו הטקס מגש עמוס כוסות של תה. רק בוקר הסביר קצין השלישיות, רס"ן דבור ("אריק"), לוזאב כי שם המ"פ המבוקש - שי - ממשעו בערבית "תה".

- רס"ן שי, הנזכר לעיל, פתח את שירותו כמ"פ ברגל שמאל. בפעם הראשונה בה מיהר לישיבת מ"פים נקלע בין מחסומים של צמיגים בורותים. היו אלה זאב ודבוקות שיצאו לחילוץ. על הדרך הנכונה לניהול שיחה עם המקומיים יש מאז יכולות נמרץ בין השניים שתקצר הירעה מلتארו בשירות אללה.
- הווכחו האמור בין זאב לאסד לא היה העימות היחיד בינויהם. נושא אחר להתערבויות של שנים אלה היה הרס"ר ייאל שהתרפס כנגן מעולה וכנגנד הדבק במשימה בכל מחיר. בוקר אחד הוטלה על יואל משימת נהיגה שהצריכה, לדעת הכל, שני ימים לפחות. עוד השניים מתערבים

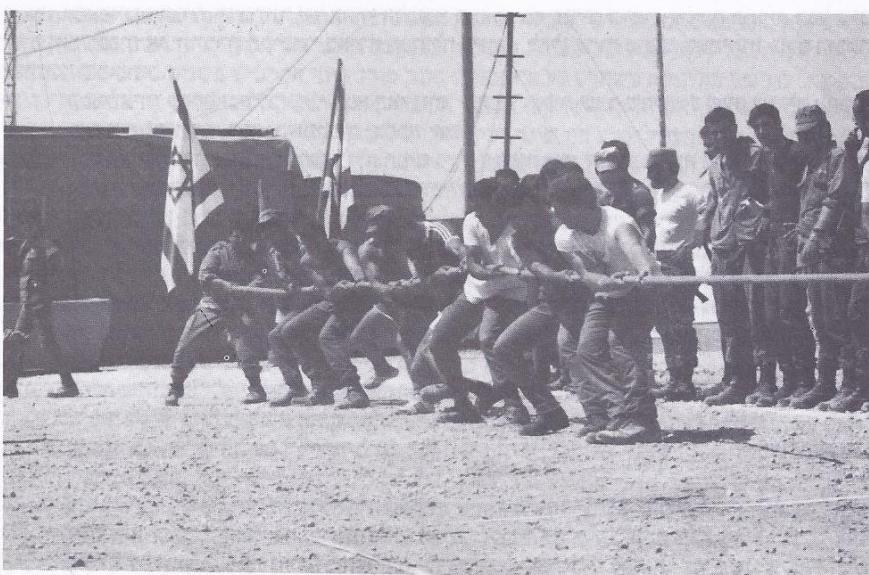
בינםם אם יואל יחוור לבסיס בכוקרו של יום המחרת או בערכו, והנה מתייצב נשוא הוויוכו

בבסיס (כעבורי חמיש שעות בלבד) כשפי השאלה: "המפקד, מה המשימה הבאה?"
יוסי לא היה היחיד שנפגע בתאונת עבודה. החבריה מספרים על מילואימניק אחד בעל מבטא
הונגרי כבד, שנחבל קשות כשותך בעת חילוץ בקנה של טנק. לא עברה תקופת קטרה
ומילואימניק החליק ושבר רגל, ואולם שיאו של הסיפור בבית החולים שבו אושפז. שם,
מספרים החבריה, יעקב ה"הונגרי" במתכונת ערוג אחר אחות יפת מראה. נוכחות הריכוז במשימה זו
איבד את שווי משקלו, החליק – ושבר גם יד.

רב-סרן זכרייה ("מייג'יר זכי") כור, בין השאר, ביכולות המשטר והסדר שהניג ביחסיה.
הקבמ"ץ, סגן מאיר דבי, מספן השודוק בפרטם שהניג זכרייה ביחס"ם גורם לכך שהמייג'יר
וינו שמש נשא עיקרי לחולמות הבלהה שלו איפילו בלילות שבhem שהה בחופשה בבית.
מאמר, שירות ביחידה שנה ושבעה וחודשים, זכה עם שחרורו מהיחס"ם למסיבת סיום מפוארת,
שעליה ניצח נשוא חלומותיו. מסיבת ההפתעה שנערכה במחלתה הרכבת הסדנא גרמה לו,

לדברי הנוכחים, הלם אמיתי ופרידה מהיחס"ם עלתה לו בדמיותו של אמת.
גם זכרייה עצמו קיביל פסק מנו חלקו מהשירות לבנון בדרך מקורית. זכרייה נשלח מהיחס"ם
לצורך השתתפות בקורס צניחה. אתרע מולו ובצניחה האחרונה נפגע ברגלו. לאחר תקופת
אישפו ארוכה ובזורת מצטי שכנוע לא מעטים הצליח להשיג אישור וחזר ליחידה מגובס ועל
קבים. בשבועות הבאים דידה עליהם במרחבי סדנת הוהרני. זכרייה נשבע, ששמע מילואימניק

אחד מפטיר בבלילה שעיה שנותך בו: "וואה, גם על קבים לא משתררים מללבנים?"
בגילוון "במחנה" מצאנו את התיאור הבא: באחת השבותות הסוערות חוות צייר אחד החילאים
הצעה מפוארת לתג ייחידה. הרעיון לתג גובש במלך שיות בין תורני השבת. קע הסמל חול,
צבע הים שלחפו מוקמו סדאות היחס"ם. בסמל מושובכים ארו הלבנון הירוק השוחר בחרב
בצבעי חיים – האדם והצוהוב – שקazo האחר הוא מפתח ברגים שחור, עדות לחיותם של
החילאים חיים – מחד ולוחמים מאידך. בצדיו השמאלי התוחנן התג מכותר ראש הצבא,
סמלו של פיקוד הצפון, בגלאל שניים אדום-צוהוב, הוא סמל החיים.

מועדון ותיקי לבנון

אנשי הקבע ששירתו בסדנא התחלו בדרך כלל מדי חצי שנה ואילו החילאים הסדרירים שירתו ביהש"מ תקופת אורך מאה. בכל זאת אפשר למצוות אנשי קבע רבים ששירתו תקופה ממושכת הרבה יותר ומעטם שאפיילו שהוא בוגדור משך כל שלוש שנים המערכת. סרן מוטי, הקמ"ץ האחרון של היחש"מ, מצין, למשל, כי כוראים לו לפחות חמישה מקרים שבהם סרבו רס"רים לעזוב את היחידה כשהגיעה תקופה כהונתם לפרקה. אחותו הlohדים גברה איפוא בקרים לא מעטים על הקשיים האובייקטיביים.

איש קבע אחד שהתנדב לשרת את מלוא התקופה לבנון היה הרס"ר המזוקן אבי ("בירה"). איש קבע אחר שששה לבנון במשך כל שלוש השנים היה רס"פ אילן. אילן מספר כי אחת הביעות המזוחדות בהן נתקלו לבנון הייתה מג האoir החרפי. הניסיון לנצלר לבנון עוזר רבות, אך היקף הנסיבות וגודל השטח גורמו קשיים לא מעטים. בנוסף לשאלגים יrido באור גם גשמי וולפות. לא פעם ניטתח מבול שנמשך שתי ימים חמיים. התנאים האלה הפקו את הנגינה בטנקי החילוץ לאתגר שהכל רצוי לקחת בו חלק.

בין הוותיקים בולט חותמו של הרס"ר מצרפי ("האסקים התיימי הראשון") ששירת ביחידה שנתיים וארבעה חדשים. מצרפי פיקד מינואר 1984 על היחידה העורפית של היחש"מ בקישון וזאת לאחר שהיה נהג חילוץ במנצורה ובמנקה. יהיה זו היתה חולית הקשר הראשית של היחש"מ בארץ ובנה נקלטו אנשי היחש"מ החדשים.

לקראת פינוי

עם החלטה על פינוי צה"ל מלبنון שוב נוצר צורך למקם את הסדנאות מחדש. סדנת צור נשאהה במקומה אך סדנת דהר אל משנקה הועברה לכולג' (שני קילומטרים מערבית לג'זין) והסדנא והמפקדה הועברו מהזהרני לנבטיה.

**יחסים מערבי לבנון
פריסת ג'**

הספר

ארוע נורא הטעיב חותם על היחש"מ המערבי סמוך לפירוק היחידה: ההתקשרות במשאית הספראי. האנשים שנפצעו היו אנשי פלוגת הזורני. המקום נחשב כموقع לפורענות וכשבירה הפלוגה לבטיה היו רבים שנשמו לרוחה. בכלל זאת, קנהה בלבד רבים ההרגשה שמא זווקא על ספר סיום השירות לבננו חותה כף הגורל לחובם.

פחות משבועיים לפני האروع כתוב סרן מוטי, מי שפרסם כבר ספר שירה, את השורות הללו: "מי שאינו צוחק הינו חוטא. חוטאים הם הנשארים בחיים. הם הסובלים. למרות הצלב עליינו לצחוק. אחרת נאבד את הקשר שלנו עם המתים. והוא הקשר היחיד שנוצר לנו, השידד האחדון לפוליטה. אחיו ורעי פורדים סיבבי, ביזוחם נצחית, צוחק קפא. בוא אליו, צחק אליו, צחק עבורה, צחק עליהם ועלינו כי אנו הסובלים... זהה הטרגדיה של עצמנו. היא נמצאת מעבר לחושם, מעבר להבנה. גם כשותיא מנסה להציגו את עצמה, ישותה תמיד מרוחפת, משפיעה על חי, על רגשיותו, הלוואי על כולם. החלתית להעניק לה שם. ידעתי כי ב מהרה תחפוץ היא לסמל. קראתי לה אהות הכאב".

ماוחר יותר יכה סרן מוטי על חטא ויסתగע ממי שהגורל הטיל עליו להשמיע נבואה אכזרית. על ארוע הספראי מספר אחד הפצועים: "ביום חמישי בצהרים, כשהיצאתו לחופשת השבת, ניקר במוחי חלום אחד: להשתרע על המיטה הרכה בבית ההורי ולישון. בשבוע שקדם לאירוע עבדתי בקצב מהיר. במחשכה שנייה ציד ליגז אויל בקצב נורמלי, כי קצב העבודה ביחס'ם היה תמיד מטורף. בשניים מתוך שלושת הלילות האחרונים כמעט עצמתי עין בגלל השתחפות בשמיות ובגלל הצורך בלילה עבודה על כל שזנק לטיפול דחוף. ביחס'ם עצמו קשה לנוח. גם כשאינך בתורנותה לילה, העומס מסביב עצום. אם יש צורך לתקן גנרטור בჩיצה רחואה ואין די אנשים לטיפול במשימה אין יכול להתחשב בשעות השינה שהחדרת בלילות הקודמים. האהירות והחברות הן כלפי החברים, שהעומס המוטל אליהם אינו פחות משלו, והן כלפי מקבלי השירות, שהייהם תלויים באמות ובכמים בטיב העבודה שתבצעו ובמיהירותה, וחזקות הциיה כל מחשבת החמקות".

בשעות הצהרים של יום א' (10.3.85) התרכו במוטולה אנשי פלוגת נבטיה, שעמדו לחזור לסדנא לאחר שהעבירו בארץ את חופשת השבת. הם על משבת הספראי ועל שני הגיבים המלויים וחצוי

את קו המערך. אוח מה שעבר עליהם בדקוות מודיעין סרין מוטי במילוט הפתיחה של ה"זיכרוי" שכח לآخر הארץ:

"השעה כבר אחת וחצי. يوم חמ ויפה. משאית הספארי הchallenge בנסיעה, חולפת על פני הביקורת הראשונה באיטיוו, על פני השער השני והשלישי. עשרים ואחד חילאים בני משפחה אחת, יושבים זה ליד זה, גב נשען על גב. עופר עוקס בשלבים האחוריים של רכישת הקסדה, מבט בחביריו השותקים, מתנוועים לקצב קפיצות המשאית. עוד כמחצית השעה נסעה עד לדנזה בנבטיה. בזגלו, שושב קדימה על יד סוויסה, מחק את ידיו זו בזו, מוציא את קנה הנשק מבعد לחולון ונדרך. מישחו צועק: 'חברה, להפסיק לחלום, אנחנו לבנון', הנסעה דממה לכל הנטיות שעשו בשלוש השנים האחרונות לבנון. ומתייצב.

"הספארי סטהה שמאלה, בורחת' מבור בכביש. סוויסה אומר לנגה: 'עוד נקבל מפרק מחלת ים'. אבנر הנגה מחייך לעצמו ושותק. מה פונה לשולמה: 'או מה, חורת למשפחתי? שלמה אווזו בנסעה יוזאל', התגעגעתי". דני מתכווף לעבר תיקו ומכוניס לתוכו ספר, תוך שהוא מסמן לעצמו היכן הפסק את הקריאה. גיורא מניע את דאשו לצד, משחרר את האזרור. שני המילואימניקים אפרים ואלכסנדר יושבים יחד. משומם מה נוצרת תמיד כימיה בין מילואימניקים.

"הכל מתחנהל ונוטע כרגיל, שדוות החיטה הרכים של לבנון משרים אויריה שקטה ושלווה פסטורלית. רכב אודם צבע הדם מוזחל על הכביש. הספארי מתרקרבת, הרכב סוטה מעט לשולי הכביש, כמו מצהיר:

'אני שיך לשולי החברה, לשולי האדם', האדם שישב בתוכו הרכב, מתאבך שיעי..."

"בכל זאת", מוסיך ומספר באומל: "כשחצינו את גדר המערכת במלוה בצהריי יום א' הדגשתי משוח שצbat בלבci. המפגש עם החברים והנסעה לסדנא העניקן לי הרגשה של שיבת הביתה. הרגשה מוזרה, הייתה בה כל השונה וכל הדומה למחרגתתי ביום ה' שבטרם היציאה לאرض. תמיד שר מתח בספארי. האנשים היו מודעים לסכנות. כה הרבה מאייתנו נתקלו במארכבים ובמטעני צד. את מספר

הנפגעים הקטן ייחסת שהיה עד לאירוע הספראי הסבירו הכל ב מול יוצא דופן. ההרגשה היתה שהתחמשות זמן השירות לבנון כמו כהתרגורות בגורל. כמו תמיד לא החלו מילים מיתוריות במהלך הנסעה. גם בלי פטפטים מיותרים ידעו הכל שה מדובר כאן בחוויה משותפת וברגשות זומיים האופפים את כולנו. הכל חיכו תמיד במהלך הנסעה לרגע הכניסה לסלנה. או – בכת אחת היה המתה מתפרק. השקט היה נשבר. עליזות ופעתנות היו מציאות את החווים ליחידה ואת המתינים בשער הסדן. שבנו גב אל גב במשאית. אני בטוח שהציפייה לרגע הכניסה במוחות כולנו. ואו בא הפיצוץ".

הידיעה על הפיגוע הגיעו למפקדת היחש"מ בשעה 13.45. מרחק הנסעה בן ארבעים דקות נגמר במחצית היום. המכוזה הנורא המתגלה לעיני המפקדים-חברים לא ישכח מהם ליעולם.

אותו מן ישב קצין החימוש הפיקודי אל"ם יהודה ע"י החמ"ל בפיקוד הצפון. הוא מסffi: "תוד שתי דקוט הגיעו שתי ייעות. הקמ"ז קיבל דיווח על פגוע המוני ומיד אח"כ הודיע זאב מנכטה על פגיעה בספארי שלנו. חיברנו אחת לאחת. ראתי שהמתנה למסוק עשויה להישך זמן רב מדי. החלתני יצא מיד ברכבל למקום הארץ. נסענו בקצב מטורה. הגיענו למקום תוך ספורות אחתי זאב. ורק זמן קצר הגיעו גם הרמטכ"ל ואחרכך גם שר הביטחון".

לדעת אל"ם יהודה אין ספק שהארע השפיע במובנים רבים על האווירה ועל החלטות בכל הדרגים. אחת התופעות היפות שהתרחשו אחרי הפגעה בספארי היה גל מתנדבים, שהזיף את היחש"מ. הגיעו מתנדבים מכל זו ומי: מושלים ופרופסורים, קיבוצניקים, מושבניקים ועירוניים, אורתודים, עובדי צה"ל ואנשי קבע. יהודה מציין שני מתנדבים כאלה לדוגמא: אל"ם משה, שהתנדב לעבוד כמסגר ו"אבר" הורביץ מכפר גלעדי. האחרון ספר ש"אבא לחץ עליו". האב – נחום הורביץ הקשייש, ממכריו של יוסף טרומפלדור ...

אל"ם יהודה מציין כי בנוסף לחסיבות המשמשת של בעבור המתנדבים תרמה השתתפותם רבות גם מבחינה נפשית, הן لأنשי הסדן הפגועה בלבטיה והן لأنשי הסנדאות האחרות. חוקא בשבועות האחרונים הופעל על היחש"מ לחץ כפול ומכפל. בצד הצורך להמשיך ולהעניק

שירותה בקצב שעוד הוגבר בגל הכוחות המתפננים היה על אנשי היחידה, שחלקים לא השלים עודין עם טראומת הפיגוע, לפrek במז'ידיהם את הסדראות. גם במשימה זו, שביצעה היה כרונ&ברגשות מעורבים, עמדו הסדנאים בכבוד ופירוק הסדנאות, שאיפשר גם מעבר הכוחות האחרים דרומה, הסתיים עשרה ימים לפני המועד שנקבע. בכך בא הקץ לא רק לדברי ימיה של היחידה אלא גם למרכז שלוש השנים. בשבועות הבאים התגייסו הכל לביוקרים אצל הפטוזאים ואצל בני משפחות ההרוגים. תחושת השכול גדמה את כתה כל חברי המשפחה הגדולה הזאת. ואולם למרות ההרגשה הכבודה המשיר היחש"ם, בסיום מתנדבים מכל קצוות הארץ, בפעילותו עד ליום הפינוי האחרון.

מי ששירתו בנאמנות ובמסירות את כוחות צה"ל לבנון במשך שלוש השנים שחלפו לא כשלו גם בשעה קשה זו.

התארגנות אחרי לבנון

עם פינוי כל כוחות צה"ל מלبنון פנו גם פלוגות היחש"ם. הפינוי נעשה לפי סדר קידמיות: חילילה פונתת הפלוגה מנכטיה, אחריה – זו שהיתה במשנקה (הקובל') ולבסוף – פלוגת צור. כל הפלוגות התרכו בbatis העורפי של היחש"ם, ומשם יצאו החילילים לסדרות חינוך בירושלים ובנגב. בתום סדרת החינוך התאספו מפקדי היחש"ם וחילינו לעצרת, לסיום תקופה שהיא לבנון. אלו פיקוד האזפן שיבח את היחש"ם על פעילותו לאורך כל תקופת השהות לבנון ולהקת פיקוד המרכז הופיעה בפני הקהלה.

גלועד לזכר ה"י"ב

לייד מטולה הולך ומוקם גלועד לזכר שנים-עשר חיילי הגוז, שנפלו בפיגוע הספארי. בחורשה ליד גבו לבנון הוקמה האנדרטה: אבן גזית, כשלושה מטריםגובה, ניצבת על בסיס של גל אבני בזלת. את

האבן מקיפה שרשרת ברזל ועליה מרוחכים שמות הנופלים. השרשרת מקיפה את האנדרטה ועולה מסמל היהוד, המוצי בקצה התחתון, אל משואה המתנשאת בראש האנדרטה.
כד מונצחים שמותיהם של הי"ב חוליות בשרשראת שלא נותקה.
את האנדרטה תכנן האדריכל ישראל גודוביץ, מחזבנת כפר גלעדי בנו אותה, ומרכזו שיקום ואחזקת אג"א ליד חיפה ביצע את עבודות המתכת. שותפים לה גם המועצה המקומית של מטולה, הקוןקיינט לישראל ורבים מבני המתנדבים, שבאו לסייע ליח"מ אחרי הפיגוע. כל אלה רואים עצם חובה לא לשכוח את הנופלים ולעשות להנצחתם.

לא תם הזמן

לא תם זמני
בן אלה נادر.
לא תם זמני
בן אדם.
חי אתה לנצח
חי אתה לעולם.
בתוך לבבות
בקועים מעצב ומכבי
תקנן דמותך על זר דם.
תקנן דמותך
בתוך אישון עין אדומה
על דשא, קבר וענן.

הפגיעה

עוצמת החיים
ולגה מלתיו חרישית
עברה ונגשה
בבשרו.
הט אזונך
נער נס וישן
זריחת שם שמש
דועכת.
בכי נהרות
מעבר חורש ושדות
אוסף דמעה
ואצות.
מבט וכאב
באב כמו באם
אוצרים בלבב
בשתיקה.

חיבר רס"ר משה שפירא

מקאמה

גופנו הוא אי קטן של רגשות. מי ששווה לעברו, שותה ממנו.
זהו אי המלא בצדוקים וגאות, היזות וחזינות.
והטל המכסה את פניו, נועד לתקות.
תשעה חודשים נושאת האם את בנה ברחם.
שמונה עשרה שנה נושאים ההורים את בנים בלב האי.
בעשרי למץ 1985, הפסיק הטל לכוסות את פניהם.
שנים-עשר أيام כנסו במאי הים.
ואנחנו, הנוחרים, כגלים לוחשים
לוחשים את דמותם.
נכפפים לניר שרוף למה שהינן.
עיניהם צרות,
 מבטם קפא,
 גם התנועה הייתה עבורה דבר מיותר.
עננים זרמו מעלה, חופשיים.
עלציו גם הם חופשיים וזרמיים,
 וכל השירים להם נועדים.
היופי שוכן בהם,
 והם מטפטים אותו אלינו בטיפות גלי הים,
 ברטיבות הטל, הנוץץ לתקווה.

כתב כייזכור עיי קצין הפעלה של היחש"מ, סרן מוטי גבאי.

יזכור:

**חללי היחש"מ שנפלו לבנון זכרם יהיה
נצח עמו ייחד עם זכרם של כל גיבורי צבא
ההגנה לישראל**

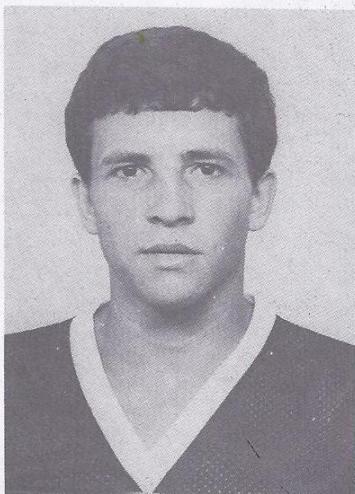

רב"ט זילבר עוזי ז"ל

נולד ב-19.4.1940

נפל ב-28.10.82

נפל בעת מילוי תפקידו בצה"ל

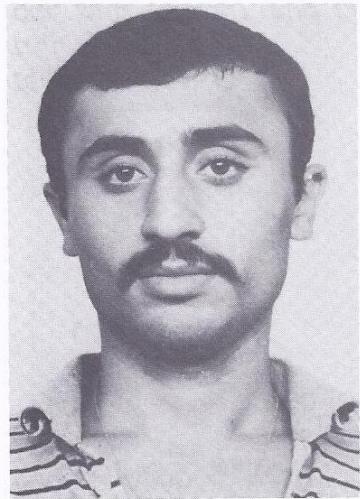

רב"ט דהן מימון ז"ל

נולד ב-27.5.63

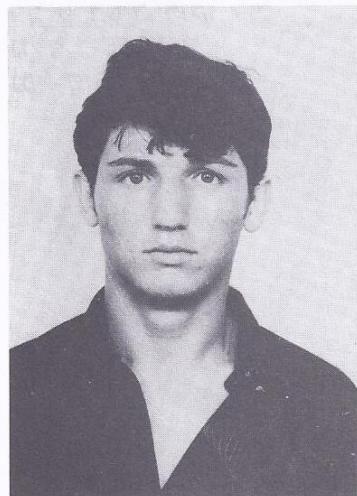
נפל ב-8.8.84

נפל בעת מילוי תפקידו בצה"ל

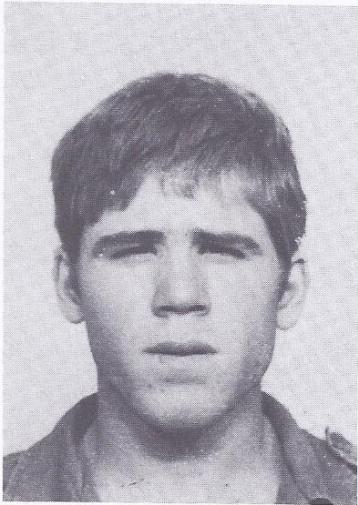
רב"ט דניאלוב נתnal ז"ל
נולד ב- 4.9.63
נפל ב- 27.8.84

נפל בעת מלאוי תפקידו בצה"ל

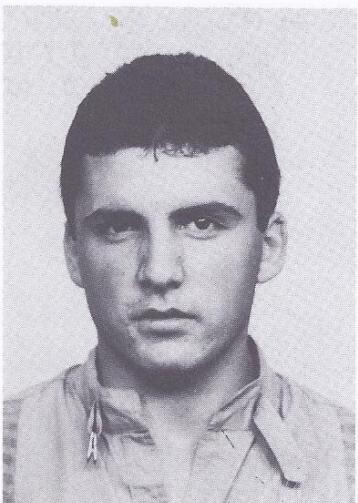
רס"ר בן-גאל (בוזגלו) אברהם ז"ל
נולד ב- 24.8.57
נפל ב- 10.3.85

נפל בעת מלאוי תפקידו בצה"ל

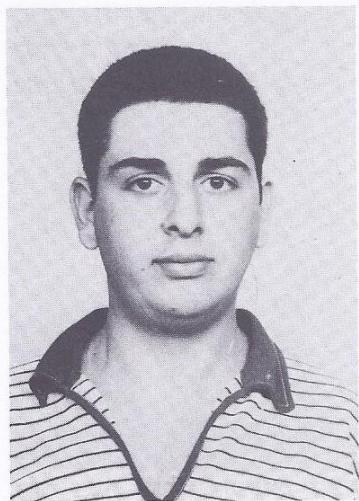
סarel שדר (סווישה) יצחק זיל
נולד ב- 28.6.63
נפל ב- 10.3.85

נפל בעת מילוי תפקידו בצה"ל

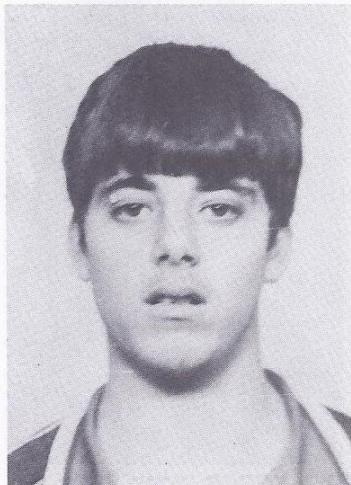
רב"ט חטיב רוקון זיל
נולד ב- 23.7.65
נפל ב- 10.3.85

נפל בעת מילוי תפקידו בצה"ל

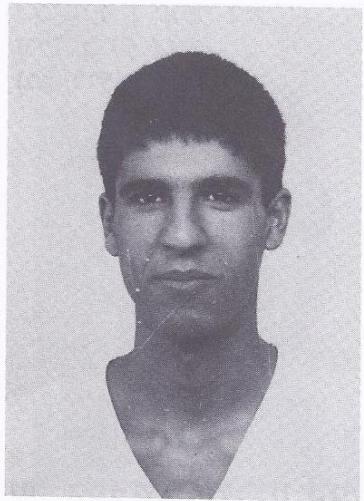
רב"ט דין עופר זיל
נולד ב- 27.11.64
נפל ב- 10.3.85

נפל בעת מילוי תפקידו בצה"ל

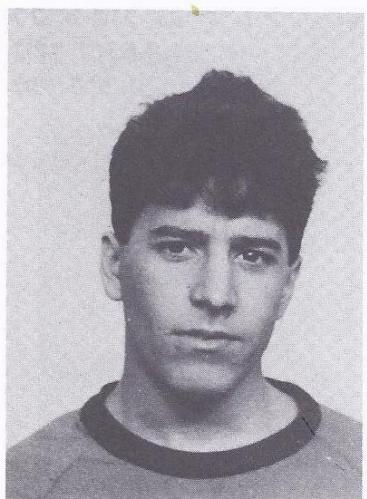
רב"ט סgal צפרי זיל
נולד ב- 31.8.65
נפל ב- 10.3.85

נפל בעת מילוי תפקידו בצה"ל

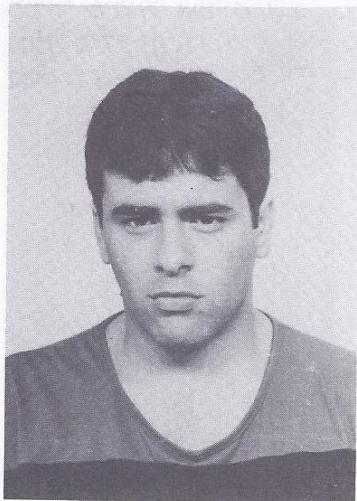
טורי נגר שלמה ז"ל
נולד ב- 6.6.66
נפל ב- 10.3.85

נפל בעת מילוי תפקידו בצה"ל

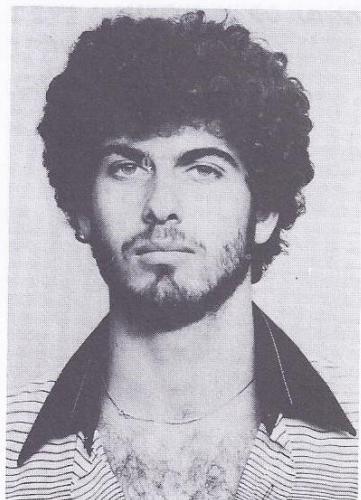
טורי מנן גיורא ז"ל
נולד ב- 13.11.66
נפל ב- 10.3.85

נפל בעת מילוי תפקידו בצה"ל

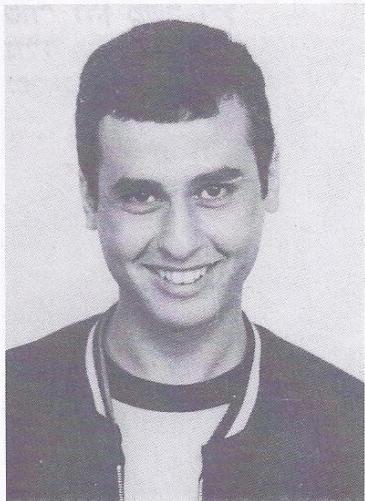
טורי דהן משה זיל
נולד ב- 1.2.66
נפל ב- 10.3.85

נפל בעת מילוי תפקידו בצה"ל

רב"ט מלמד דני זיל
נולד ב- 22.2.64
נפל ב- 10.3.85

נפל בעת מילוי תפקידו בצה"ל

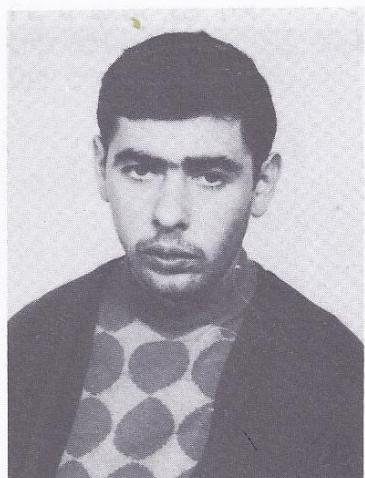

סמי'ר מיכאל אפרים ז"ל

נולד ב- 11.12.57

נפל ב- 10.3.85

נפל בעת מילוי תפקידו בצה"ל

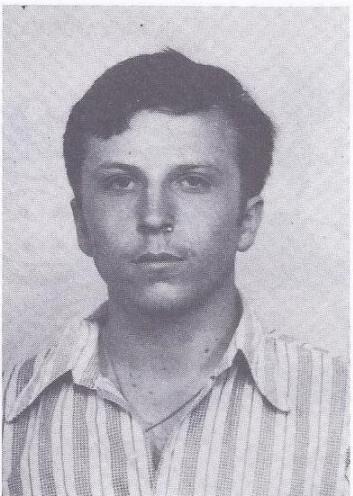

רב"ט שניידרמן אלכט (אלכסנדר) ז"ל

נולד ב- 16.9.58

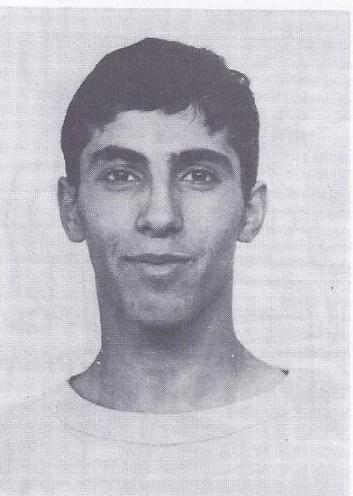
נפל ב- 10.3.85

נפל בעת מילוי תפקידו בצה"ל

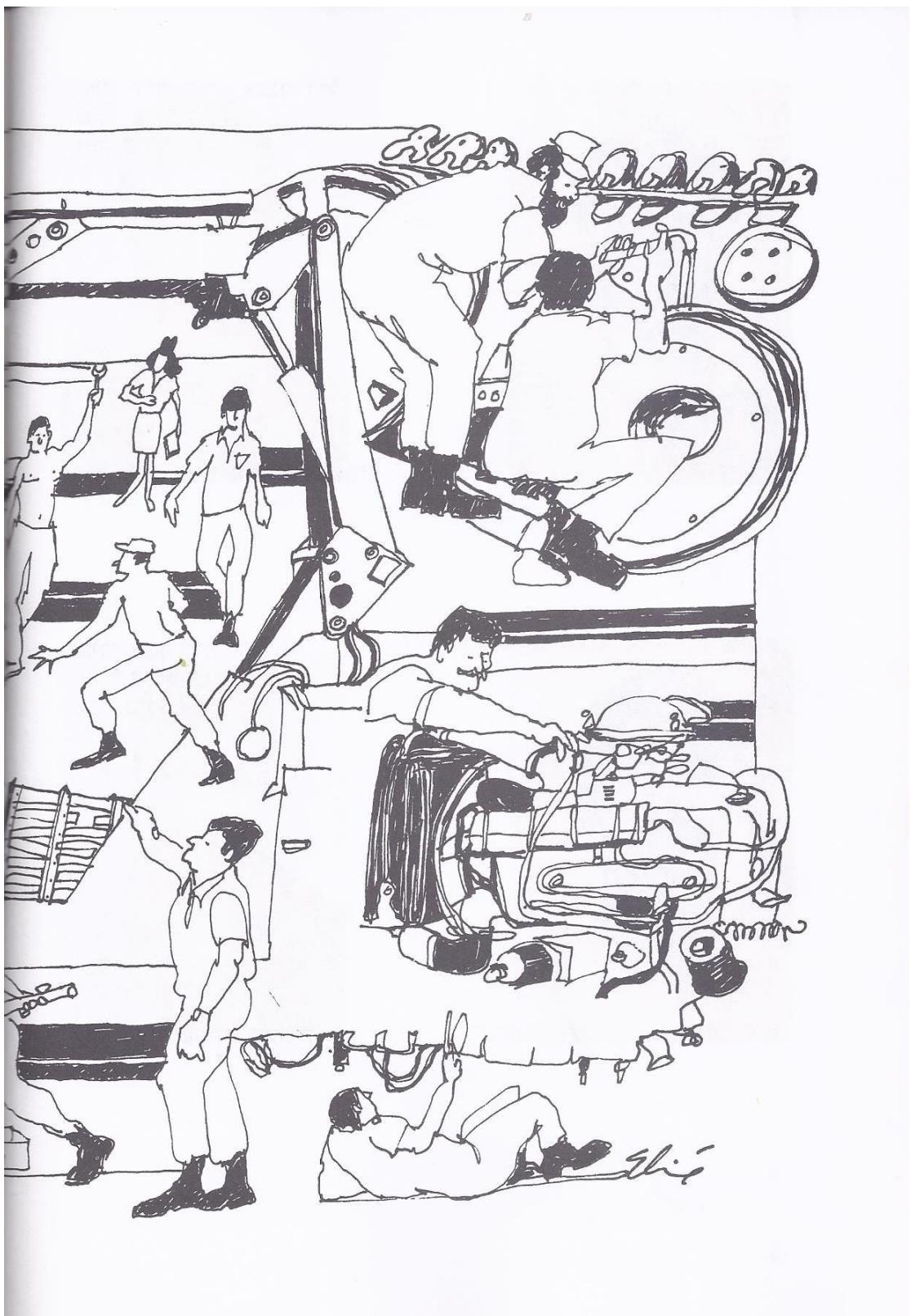
סמל חיים מאיר אבנר ז"ל
נולד ב- 17.7.57
נפל ב- 10.3.85

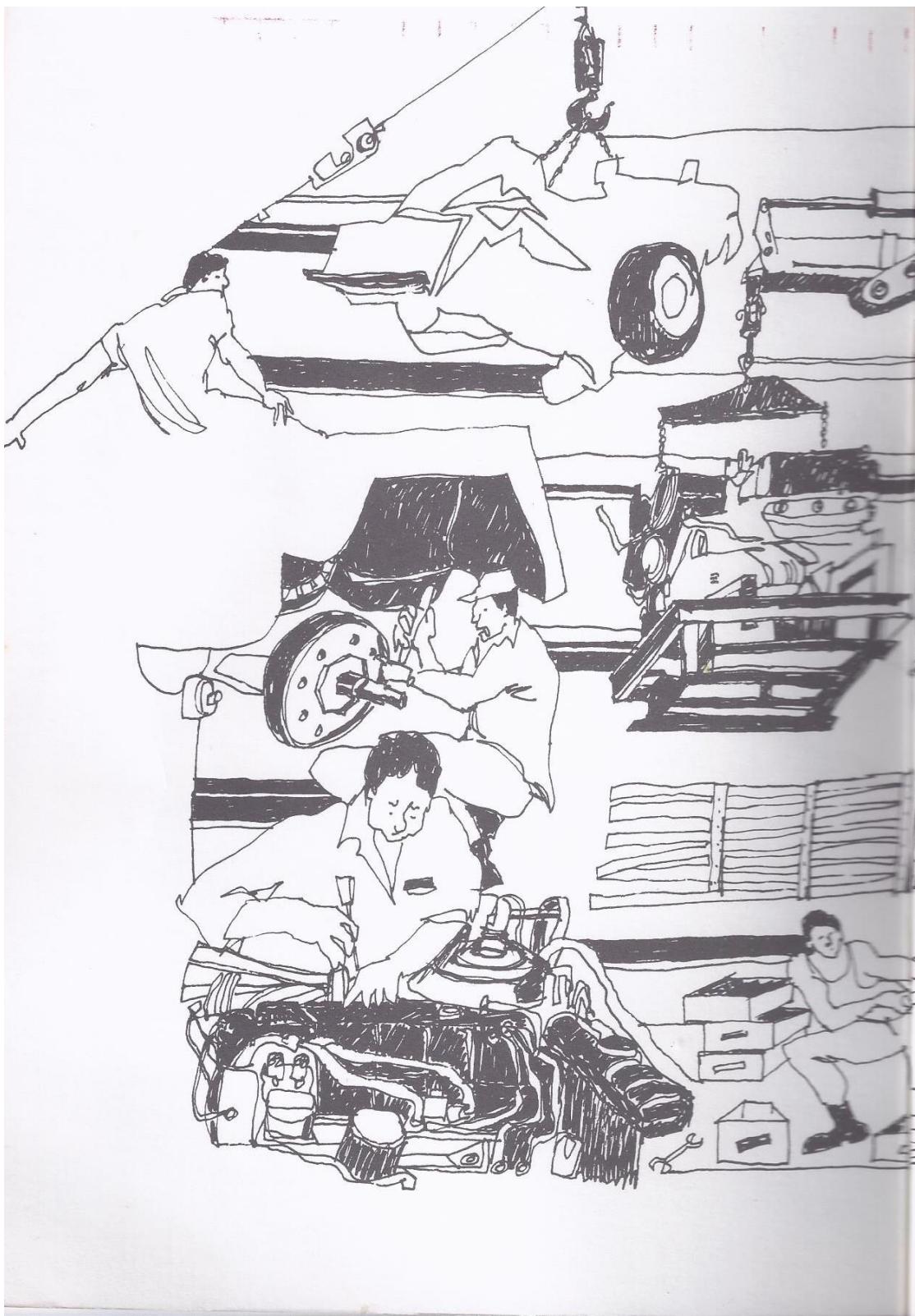
נפל בעת מילוי תפקידו בצה"ל

טורי חסן דרויר ז"ל
נולד ב- 10.9.66
נפל ב- 15.4.85

נפל בעת שירות בצה"ל

קצת חינוך ראש
ענף תורה והסבירה

ספטמבר 1985
תשס"ה תשמ"ג

מוגבל
פנימי לא לפרסום

